

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Розглянувши проєкт наказу Міністерства охорони здоров'я України «Про затвердження змін до «Державних санітарних правил планування та забудови населених пунктів» (затверджені наказом МОЗ від 19.06.1996 №173, зареєстрованим у Мін'юсті 24.07.1996 №379/1404, далі – ДСП №173-96), що наданий МОЗ (лист від 29.08.2025 р. за №26-02/27391/2-25), повідомляємо наступне.

Зважаючи на процеси євроінтеграції України, внесення змін до ДСП №173-96 є надзвичайно актуальними та необхідними в контексті приведення нормативно-правових актів у відповідність до чинного законодавства України, що дозволить усунути правову невизначеність у питанні обґрунтування та встановлення розмірів санітарно-захисних зон (далі – СЗЗ).

З огляду на те, що у сучасних умовах не існує виробництв, які б не створювали джерел небезпечних чинників, що можуть негативно впливати на здоров'я людини, зменшення такого впливу досягається шляхом формування містобудівного просторового буфера – СЗЗ. СЗЗ формується від джерел небезпечних фізичних, хімічних та біологічних чинників суб'єктів господарювання до найближчої житлової забудови або прирівняних до неї територій (навчальних закладів, лікувально-профілактичних, рекреаційних установ тощо). Таким чином, СЗЗ розглядається **як профілактичний захід із забезпечення санітарно-епідемічного благополуччя населення**, що проживає у прилеглої до промислових підприємств житловій забудові.

Метою створення такої зони є забезпечення зниження небезпечних чинників до рівнів, що відповідають діючим медико-санітарним нормативам і регламентам, тобто не становлять ризику для здоров'я населення. Саме на межі СЗЗ відбувається зниження впливу зазначених факторів до допустимих значень, тобто зміна затверджених нормативних показників небезпечних факторів не здійснюється.

Профілактичне призначення санітарно-захисної зони нормативно закріплено у чинному законодавстві України, зокрема:

– **стаття 114 Земельного кодексу України:**

«Санітарно-захисні зони створюються навколо об'єктів, які є джерелами виділення шкідливих речовин, запахів, підвищених рівнів шуму, вібрації, ультразвукових і електромагнітних хвиль, електронних полів, іонізуючих випромінювань тощо, з метою відокремлення таких об'єктів від територій житлової забудови».

– **стаття 24 Закону України «Про охорону атмосферного повітря»:**

«З метою забезпечення оптимальних умов життєдіяльності людини в районах житлової забудови, масового відпочинку і оздоровлення населення при визначенні місць розміщення нових, реконструкції діючих підприємств та інших об'єктів, які впливають або можуть впливати на стан атмосферного повітря, встановлюються санітарно-захисні зони».

- стаття 21 Закону України «Про землі енергетики та правовий режим спеціальних зон енергетичних об'єктів», згідно з якою:
- «Санітарно-захисна зона об'єктів енергетики встановлюється для захисту населення від шкідливого впливу електричних полів, спричиненого певною їх напругою».

З урахуванням викладеного, СЗЗ є формою реалізації **санітарного правила**, а не **державного медико-санітарного нормативу**, і тому не підпадає під дію наказу МОЗ України від 06.11.2023 № 1915 «Про затвердження Порядку встановлення державних медико-санітарних нормативів та державних медико-санітарних правил, допустимих параметрів впливу на організм людини».

Разом з тим, за результатами розгляду проєкту змін до ДСП №173-96, фахівцями Державної установи «Інститут громадського здоров'я ім. О.М. Марзеєва Національної академії медичних наук України» (далі – Установа), які є розробниками чинного документу пропонуються наступні доповнення, а саме:

п. 2.1. згідно діючих основних нормативно-правових актів, спрямованих на євроінтеграційні процеси, необхідно доповнити новими чинними законами України та викласти в наступній редакції:

*«Розміщення, **проектування** та будівництво міських та сільських населених пунктів в цілому, окремих їх частин чи об'єктів здійснюються на основі регіональних схем розвитку і розміщення продуктивних сил, схем розселення, **проектів** і схем районного планування, генеральних планів міст, селищ міського типу, сільських населених пунктів, територіальних комплексних схем охорони природи та інших документів, що відображують стан навколишнього **природного** середовища та перспективи розвитку населених пунктів відповідно до Основ законодавства України про охорону здоров'я, законів України «Про систему громадського здоров'я», «Про регулювання містобудівної діяльності», «Про основи містобудування», «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про інтегроване запобігання та контроль промислового забруднення», «Про оцінку впливу на довкілля», «Про стратегічну екологічну оцінку», «Про охорону атмосферного повітря», «Про управління відходами», Земельного, Лісового, Водного кодексів та інших документів санітарного та природоохоронного законодавства».*

Водночас, у зв'язку з тим, що у санітарному законодавстві відсутнє визначення терміну «санітарно-захисна зона», пропонуємо перший абзац п. 5.4 доповнити та викласти в наступній редакції:

*«Промислові, сільськогосподарські та інші об'єкти, що є джерелами забруднення навколишнього **природного** середовища хімічними, фізичними та біологічними факторами, при неможливості створення безвідходних технологій повинні відокремлюватись від житлової забудови санітарно-захисними зонами (СЗЗ). СЗЗ – територія, що створюється навколо об'єктів, які є джерелами виділення шкідливих речовин, запахів, підвищених рівнів шуму, вібрації, ультразвукових і електромагнітних хвиль, електронних полів, іонізуючих*

випромінювань тощо, з метою відокремлення таких об'єктів від територій житлової та прирівняної до неї забудови. Розмір (ширина) СЗЗ залежить від характеру і потужності виробництва, характеристики технологічних процесів, фізико-географічних умов розташування, впливу несприятливих чинників і ризиків для здоров'я людини».

До того ж, другий абзац п. 5.4 пропонується змінити та викласти наступним чином:

*«Санітарно-захисну зону слід встановлювати від джерел шкідливості до межі житлової забудови, ділянок громадських установ, будинків і споруд, в тому числі дитячих, навчальних, лікувально-профілактичних установ, закладів соціального забезпечення, спортивних споруд **тощо**, а також територій парків, садів, скверів та інших об'єктів зеленого будівництва загального користування, ділянок оздоровчих та фізкультурно-спортивних установ, місць відпочинку, садівницьких товариств та інших, прирівняних до них об'єктів, в тому числі:*

- для підприємств з технологічними процесами, що є джерелами забруднення атмосферного повітря небезпечними, хімічними речовинами, **у т. ч. із неприємним запахом**, та біологічними факторами, безпосередньо від джерел забруднення атмосфери організованими викидами (через труби, шахти) або неорганізованими викидами (через ліхтарі будівель; **площинні та лінійні джерела; курні, димлячі і паруючі поверхні технологічних установок та інших споруд тощо**), а також від місць розвантаження сировини, промпродуктів або відкритих складів;*
- для санітарно-технічних споруд та установок комунального призначення, сільськогосподарських підприємств та об'єктів - від виробничих зон (джерел шкідливості) в межах території об'єкта»;*

*На зовнішній межі санітарно-захисної зони, зверненої до житлової та прирівняної до неї забудови, концентрації та рівні **небезпечних** факторів не повинні перевищувати їх медико-санітарних нормативів та регламентів, на межі курортно-рекреаційної зони – 0,8 від значення нормативу.*

Територія санітарно-захисної зони не повинна розглядатись як резерв нового будівництва, реконструкції, капітального ремонту об'єктів підприємства та розширення сільбицної території».

Внесено	Обґрунтування
---------	---------------

«площинні та лінійні джерела; курні, димлячі і паруючі поверхні»	Згідно з наказом Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 27.06.2023 р. №448 «Про затвердження Інструкції про вимоги до оформлення документів, в яких обґрунтовуються обсяги викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами», зареєстрований в Міністерстві юстиції України від 23.08.2023 р. за №1475/40531, Методика розрахунку концентрацій в атмосферному повітрі шкідливих речовин, що містяться у викидах підприємств. ОНД-86 (далі – ОНД-86) є документом радянського періоду та потребує докорінного перегляду
«для санітарно-технічних споруд та установок комунального призначення, сільськогосподарських підприємств та об'єктів - від виробничих зон (джерел шкідливості) в межах території об'єкта»	Оскільки, більшість санітарно-технічних споруд та установок комунального призначення, сільськогосподарських підприємств передбачає наявність на їх територіях різних виробничих ділянок, що технологічно пов'язані та відповідно до Додатків 4-10, 12, 15 ДСП №173-96 відносяться до різних класів санітарної класифікації, то обґрунтованим буде встановлення СЗЗ від виробничих зон (джерел шкідливості) по переважаючому класу впливу на здоров'я населення. Зазначені зміни відповідають ДБН Б.2.2-12:2019 «Планування і забудова територій», ДБН В.2.5-75:2013 «Каналізація. Зовнішні мережі та споруди. Основні положення проектування», ДБН В.2.4.-2-2005 «Полігони твердих побутових відходів»
На зовнішній межі санітарно-захисної зони, зверненої до житлової та прирівняної до неї забудови, концентрації та рівні небезпечних факторів не повинні перевищувати їх медико-санітарних нормативів та регламентів, на межі курортно-рекреаційної зони – 0,8 від значення нормативу.	Згідно Закону України «Про систему громадського здоров'я»

Стосовно п. 5.6, слід зазначити, **що в ньому визначена основна перспективна процедура встановлення розмірів СЗЗ для нових, зміни**

(збільшення або зменшення, доповнення) для існуючих об'єктів господарської діяльності. Така редакція п. 5.6. докорінно змінює характер документу, який був спрямований на можливість коригування СЗЗ для конкретних (окремих) підприємств за об'єктивних причин, обумовлених містобудівною ситуацією з урахуванням впроваджених додаткових природоохоронних заходів та думки громадськості.

Проте слід зазначити, що застосування уніфікованого підходу до встановлення СЗЗ не враховує ідентичність та специфіку просторового розміщення конкретного об'єкта згідно із затвердженою містобудівною документацією. Такий підхід ігнорує важливі чинники, зокрема:

- положення об'єкта відносно сельбищних територій;
- характеристики існуючого землекористування;
- локальні метеорологічні умови;
- топографічні особливості;
- технологічні процеси;
- параметри і місцезнаходження джерел (хімічні, фізичні, біологічні) та якісні і кількісні їх характеристики;
- рівень інженерного забезпечення підприємств;
- просторову модель поширення небезпечних чинників (хімічних, фізичних, біологічних);
- рівень експозиції населення у зоні впливу об'єкта;
- наявність та ефективність природоохоронних заходів.

Неврахування цих параметрів призводить до відсутності індивідуалізованої оцінки для кожного конкретного об'єкта, що суперечить сучасним вимогам санітарного та містобудівного законодавства України, зокрема:

- **Закону України «Про систему громадського здоров'я»** (Стаття 49), який передбачає здійснення державного нагляду (контролю) у сферах господарської діяльності, здатної становити ризик для здоров'я та санітарно-епідемічного благополуччя населення;
- **Постанові Кабінету Міністрів України від 22.06.1999 № 1109** «Про затвердження Положення про державний санітарно-епідеміологічний нагляд в Україні»;
- **Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності»** (стаття 31 – «Проектна документація на будівництво»), де міститься вимога щодо врахування впливу об'єкта на довкілля;
- **Закону України «Про архітектурну діяльність»** (Стаття 7 – «Розроблення та затвердження проекту об'єкта архітектури»), який вимагає науково обґрунтованого підходу до проектування.

Пооб'єктний підхід до встановлення СЗЗ, який запроваджений в українському законодавстві, також є загальноприйнятим у міжнародній практиці та врахований у європейських нормативно-правових актах. Зокрема, в рамках процедур **Оцінки впливу на здоров'я (Health impact assessment – HIA)**, **Оцінки впливу на довкілля (Environmental Impact Assessment - EIA)** та **Стратегічної**

екологічної оцінки (Strategic Environmental Assessment – SEA) визначається *зона впливу* об'єкта (impact area/area of influence) шляхом просторового моделювання, аналізу експозицій та оцінки ризиків для здоров'я населення і довкілля.

Під час розміщення об'єктів підвищеної небезпеки (хімічні підприємства, нафтобази, газові сховища, склади вибухонебезпечних речовин тощо) застосовується концепція *безпечної дистанції* (safety distance), яка обґрунтовується на основі кількісної оцінки ризиків і моделювання можливих сценаріїв впливу (викиди, шум, аварії). Такий підхід передбачено положеннями **Директиви 2012/18/ЄС (Seveso III Directive)**, яка є базовим нормативним документом Європейського Союзу щодо попередження великих промислових аварій і обмеження їх наслідків для людини та довкілля.

Відповідно до вимог низки директив Європейського Союзу, у яких прямо або опосередковано використовується поняття «*зони впливу підприємства*» (impact area, area of influence, safety distance, zone of affected population, pollution dispersion zone тощо), також реалізується **пооб'єктний підхід** до оцінки впливу господарської діяльності на довкілля та здоров'я населення. Такий підхід включає комплексну характеристику об'єкта з урахуванням його специфіки, просторового контексту та технологічних особливостей. Зокрема, пооб'єктний підхід відображено в наступних нормативно-правових актах ЄС:

- **Директиві 2011/92/ЄС (Environmental Impact Assessment Directive)**, із урахуванням змін, внесених **Директивою 2014/52/ЄС** – охоплює оцінку впливу об'єкта як на довкілля, так і на здоров'я населення, включаючи визначення зони впливу;
- **Директиві 2001/42/ЄС (Strategic Environmental Assessment Directive)** – передбачає визначення зон впливу на стратегічному рівні при плануванні територій, розробці програм і планів;
- **Директиві 2010/75/ЄС (Industrial Emissions Directive, IED)** – передбачає моделювання поширення забруднюючих речовин у повітрі, воді та ґрунті для оцінки техногенного навантаження;
- **Директиві 2012/18/ЄС (Seveso III Directive)** – вимагає врахування зон впливу для підприємств, що працюють з небезпечними речовинами, під час планування територій та інформування населення;
- **Директиві 2008/50/ЄС (Ambient Air Quality Directive)** – зосереджується на контролі за якістю атмосферного повітря з урахуванням просторового поширення забруднювальних речовин.

Виходячи з положень зазначених директив, **оцінка ризиків для здоров'я та довкілля має здійснюватися індивідуально для кожного об'єкта**, з урахуванням ґрунтового та комплексного аналізу, враховуючи, насамперед: особливості технологічних процесів і характеристик викидів; параметри, типів і розташування джерел впливу (хімічного, фізичного, біологічного характеру); рівень технічного та інженерного забезпечення підприємства; фізико-географічні умови;

містобудівні обмеження і положення сельбищних зон; наявну містобудівну документацію; сценарії аварійних ситуацій; необхідність моделювання просторового поширення факторів впливу.

Таким чином, ігнорування пооб'єктного принципу під час встановлення СЗЗ не тільки знижує ефективність системи громадського здоров'я – санітарно-епідемічного захисту населення, але й не відповідає вимогам чинного національного та міжнародного законодавства у сфері охорони здоров'я, містобудування та екологічної безпеки.

У зв'язку з цим, **запропонована спрощена уніфікована процедура встановлення розмірів СЗЗ** не відповідає принципам комплексної оцінки, порушує чинне національне законодавство та не узгоджується із європейськими підходами, зокрема й міжнародній процедурі оцінки впливу на здоров'я (НІА).

Крім того, запропонована процедура **не підпадає під дію наказу МОЗ України від 06.11.2023 р. № 1915** «Про затвердження Порядку встановлення державних медико-санітарних нормативів та державних медико-санітарних правил...», оскільки вона передбачає **оцінювання дотримання вже встановлених медико-санітарних нормативів** на межі СЗЗ, що лише підтверджує її роль як **просторового бар'єру**, що формується за результатами попереднього обґрунтування, а не є об'єктом нормування в межах згаданого Порядку.

Отже, пропонуємо **п. 5.6. викласти в оновленій наступній редакції:**

«Встановлення розмірів санітарно-захисних зон для нових об'єктів шкідливого впливу, що відсутні у додатках 4-10, 12, 15 до цих Правил, а також зміни (збільшення або зменшення) існуючих розмірів санітарно-захисних зон здійснюється шляхом проведення медико-санітарної оцінки відповідно до статті 28 Закону України «Про систему громадського здоров'я» та відповідно до Порядку встановленого чинним законодавством. Під час встановлення нових або зміни існуючих розмірів санітарно-захисних зон мають враховуватися умови, які впливають на зміну розмірів санітарно-захисних зон для підприємств, виробництв та інших об'єктів, що спричиняють або потенційно можуть спричиняти шкідливий вплив на здоров'я людини, визначені додатком 24 до цих Правил, в разі їх застосування.

Встановлення СЗЗ для об'єктів, що відсутні у додатках 4-10, 12, 15 ДСП №173-96, зміни і доповнення до існуючих розмірів СЗЗ здійснюється з урахуванням технологічних ознак, потужності, природоохоронних заходів, умов благоустрою, тощо».

Внесено	Обґрунтування
---------	---------------

«.... до статті 28....»	Статтю 46 Медико-санітарна регламентація замінено на Статтю 28 Медико-санітарні вимоги щодо безпечності для здоров'я і життя людини містобудівної діяльності, у зв'язку з тим, що СЗЗ не є фактором, а являється комплексним чинником, який включає медико-санітарну (профілактика захворювань, безпеку середовища життєдіяльності людини), екологічну (охорона навколишнього природного середовища) та містобудівну (містобудівні умови та обмеження забудови населених пунктів) складові.
виключено «... наказ Міністерства охорони здоров'я України від 06 листопада 2023 року № 1915, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 14 грудня 2023 року за № 2180/41236...» (далі – наказ МОЗ №1915)	Виключено та замінено загальною фразою, оскільки в Україні діє Постанова Головного державного санітарного лікаря України від 27.05.1998 р. за №11 «Про порядок розробки, побудови, викладення, оформлення, затвердження державних санітарних правил і норм, гігієнічних нормативів та методичних документів», яка є основним нормативно-правовим документом в цій сфері. До того ж, наказом МОЗ №1915 передбачено проведення лише медико-санітарної регламентації небезпечних факторів. На підтвердження нашого ствердження слугує вперше введений МОЗ у ДСП №173-96 Додаток 24, який передбачає комплексний підхід (оцінки 9 позицій, що обумовлюють розташування та умови функціонування об'єкта господарювання, що забезпечують дотримання медико-санітарних нормативів та регламентів на межі СЗЗ). Отже під час встановлення нових СЗЗ та зміни чинних розмірів СЗЗ, здійснюється перевірка дотримання медико-санітарних нормативів та регламентів на межі СЗЗ, що обґрунтовується
«Встановлення СЗЗ для об'єктів, що відсутні у додатках 4-10, 12, 15 ДСП № 173 - 96, зміни і доповнення до існуючих розмірів СЗЗ здійснюється з урахуванням технологічних ознак, потужності, природоохоронних заходів, умов благоустрою, тощо»	Останній абзац наданий у новій редакції, що сприятиме оптимізації містобудівної ситуації, у зв'язку з упорядкуванням СЗЗ для об'єктів господарювання на територіях міських та сільських громад (в умовах приватної власності на землі та адміністративної реформи). Відповідно до Статті 51 «Про систему громадського здоров'я», встановлення СЗЗ для об'єктів та їх груп здійснюється за результатами наукових досліджень науковими установами за пріоритетним напрямком у сфері громадського здоров'я.

Також доповнити п. 5.7. та внести наступні зміни:

«Зміна розмірів санітарно-захисних зон, встановлених у додатках 4-10, 12, 15 до цих Правил, можлива, у разі, якщо за результатами розрахунків, лабораторних та/або інструментальних досліджень буде встановлено, що на обґрунтованій санітарно-захисній зоні, межі існуючої та/або перспективної

житлової забудови або прирівняних до неї об'єктів параметри безпечності середовища життєдіяльності людини не перевищуватимуть встановлені державні медико-санітарні нормативи.

У тих випадках, коли за розрахунками або результатами лабораторних та/або інструментальних досліджень не підтверджується достатність розміру санітарно-захисної зони (існуючої відстані) або неможлива її організація в конкретних умовах, необхідно приймати рішення про зміну технології виробництва, що передбачає зниження викидів шкідливих речовин в атмосферу, його перепрофілювання або закриття».

Внесено	Обґрунтування
«...що на обґрунтованій санітарно-захисній зоні, межі існуючої та / або перспективної житлової забудови або прирівняних до неї об'єктів...»	для однозначності розуміння процедури обґрунтування СЗЗ
«У тих випадках, коли за розрахунками або результатами лабораторних та/або інструментальних досліджень не підтверджується достатність розміру санітарно-захисної зони (існуючої відстані) або неможлива її організація в конкретних умовах, необхідно приймати рішення про зміну технології виробництва, що передбачає зниження викидів шкідливих речовин в атмосферу, його перепрофілювання або закриття»	Зміни запропоновані на підставі на законів України «Про внесення змін до деяких законів України щодо першочергових заходів реформування сфери містобудівної діяльності» від 12.05.2022 р. № 2254-IX, «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР, «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» від 05.04.2007 р. № 877-V, «Про засади державної регіональної політики» від 05.02.2015 р. № 156-III

Водночас п. 5.8. доповнити та викласти в наступній редакції:

«Проведення медико-санітарної оцінки достатності розмірів санітарно-захисних зон здійснюється на підставі методик розрахунків обсягів викидів та розсіювання концентрацій забруднюючих речовин в атмосферне повітря, рівнів шуму та електромагнітних випромінювань з урахуванням реального стану території розміщення (фонового забруднення, особливостей рельєфу,

характеристик землекористування, метеоумов, рози вітрів тощо), результатів оцінок інгаляційного ризику для здоров'я населення, а також лабораторних та/або інструментальних досліджень факторів середовища життєдіяльності людини, що можуть спричинити шкідливий вплив на здоров'я людини».

Внесено	Обґрунтування
«.....здійснюється на підставі методик розрахунків обсягів викидів та розсіювання концентрацій забруднюючих речовин в атмосферне повітря, рівнів шуму та електромагнітних випромінювань з урахуванням реального стану території розміщення (фоновому забрудненню, особливостей рельєфу, характеристик землекористування, метеоумов, рози вітрів тощо), результатів оцінок інгаляційного ризику для здоров'я населення»	Згідно Законів України «Про систему громадського здоров'я», «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про оцінку впливу на довкілля», «Про інтегроване запобігання та контроль промислового забруднення», «Про охорону атмосферного повітря», та інших діючих нормативно-методичних документів (зокрема наказу Міністерства охорони здоров'я України від 17.01.2022 р. №89 «Про затвердження Методичних рекомендацій «Оцінка ризику для здоров'я населення від забруднення атмосферного повітря»; наказу Міністерства охорони здоров'я України від 18.10.2023 р. №1811 «Про затвердження Методичних рекомендацій «Оцінка канцерогенного та неканцерогенного ризику для здоров'я населення від хімічного забруднення атмосферного повітря», ДБН А.2.2-1:2021 Склад і зміст матеріалів оцінки впливів на навколишнє середовище (ОВНС), затверджені наказом Міністерства розвитку громад та територій України від 30.12.2021 р. №366, наказу Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 27.06.2023 р. №448 «Про затвердження Інструкції про вимоги до оформлення документів, в яких обґрунтовуються обсяги викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами», зареєстрований в Міністерстві юстиції України від 23.08.2023 р. за №1475/40531)

«.... методик розрахунків розсіювання концентрацій забруднюючих речовин в атмосферне повітря»	Пропонуємо, формулювання згідно «Методики розрахунку концентрацій в атмосферному повітрі шкідливих речовин, що містяться у викидах підприємств. ОНД-86» замінити на узагальнене формулювання «.... методик розрахунків розсіювання концентрацій забруднюючих речовин в атмосферне повітря , у зв'язку з тим, що існуючі та затверджені в Україні розрахункові програмні комплекси (по типу ЕОЛ), що реалізують ОНД-86 дозволяють розраховувати концентрації забруднюючих речовин, лише за 20-хв період усереднення, уникаючи можливість оцінити ризик для здоров'я населення (за умови гострого та хронічного впливів). Водночас відсутність розгалуженої системи автоматизованого (довготривалого) моніторингу підкреслюють необхідність у пошуку альтернативних рішень та внесення пропозицій щодо можливості використання аналогових математичних моделей, рекомендованих ВООЗ та Агентством США з охорони довкілля. В подальшому, це дозволить реалізувати основні положення Законів України «Про систему громадського здоров'я», «Оцінки впливу на довкілля» та «Про охорону атмосферного повітря», в частині проведення оцінок ризику для здоров'я населення та встановлення (обґрунтування) за їх результатами розмірів СЗЗ для суб'єктів господарювання (Health Impact) згідно з вимогами міжнародного законодавства (конвенцій, протоколів, стратегій та директив) і кращих практик «зеленої економіки», заснованих на оцінках соціальних збитків.
---	--

Щодо процедури встановлення розмірів СЗЗ, що пропонується у рамках ДСП №173-96, пропонуємо розглянути питання, яке потрібно вирішити для усунення правових колізій. Питання стосується підготовки проектних матеріалів щодо обґрунтування встановлення нових та зміни (доповнень) чинних нормативів СЗЗ, яку проводять сертифіковані Мінрегіоном проєктувальники, акредитовані проєктні організації, що не є медичною компетенцією та суперечить Статті 51 ЗУ «Про систему громадського здоров'я». Оскільки за цією статтею обґрунтування нових медико-санітарних нормативів здійснюється науковими медичними установами діяльність яких віднесена до сфери громадського здоров'я. Принагідно повідомляємо, що проєктні матеріали обґрунтування СЗЗ за містобудівним законодавством є частиною проєкту будівництва/реконструкції об'єкта господарювання. Тобто виникає питання чи мають право суб'єкти господарювання подавати до Комітету з питань гігієнічного регламентування МОЗ розроблені проєктні матеріали для обґрунтування розміру СЗЗ.

Отже, пропонуємо п. 5.9.

«5.9. Розміри санітарно-захисних зон для нових об'єктів шкідливого впливу затверджуються шляхом внесення змін до відповідного додатка до цих Правил

(4-10, 12, 15). Змінені розміри санітарно-захисних зон для існуючих об'єктів шкідливого впливу затверджуються шляхом внесення нового додатка до цих Правил із зазначенням виду діяльності групи об'єктів шкідливого впливу, розміру встановленої санітарно-захисної зони та умов, визначених додатком 24 до цих Правил, за яких встановлена санітарно-захисна зона може бути використана аналогічними об'єктами шкідливого впливу за замовчуванням.

Для застосування змінених розмірів санітарно-захисних зон об'єкт шкідливого впливу має відповідати умовам, визначеним додатком 24 до цих Правил, в разі їх застосування»

повністю виключити як такий, що створює юридичну колізію та частково дублює положення п. 5.6. Вважаємо за необхідне визначити і розробити окреме Положення (регламент, наказ) щодо процедури встановлення та/або зміни (збільшення або зменшення) розмірів СЗЗ.

Внесено	Обґрунтування
5.9. Розміри санітарно-захисних зон для нових об'єктів шкідливого впливу затверджуються шляхом внесення змін до відповідного додатка до цих Правил (4-10, 12, 15). Змінені розміри санітарно-захисних зон для існуючих об'єктів шкідливого впливу затверджуються шляхом внесення нового додатка до цих Правил із зазначенням виду діяльності групи об'єктів шкідливого впливу, розміру встановленої санітарно-захисної зони та умов, визначених додатком 24 до цих Правил, за яких встановлена санітарно-захисна зона може бути використана аналогічними об'єктами шкідливого впливу за замовчуванням. Для застосування змінених розмірів санітарно-захисних зон об'єкт шкідливого впливу має відповідати умовам, визначеним додатком 24 до цих Правил, в разі їх застосування.	Зазначений пункт повністю вилучений як такий, що створює юридичну колізію та частково дублює положення п. 5.6. Вважаємо за необхідне визначити і розробити окреме Положення (регламент, наказ) щодо процедури встановлення СЗЗ для нових об'єктів шкідливого впливу, що відсутні у додатках 4-10, 12, 15 до цих Правил, а також зміни (збільшення або зменшення) існуючих СЗЗ.

Також п. 8.4. викласти наступним чином згідно до прийнятих та діючих основних нормативно-правових актів, спрямованих на євроінтеграційні процеси, а саме:

«Оцінка якості атмосферного повітря здійснюється на підставі аналізу інформації, отриманої шляхом лабораторних та/або інструментальних досліджень вмісту забруднюючих речовин на стаціонарних, маршрутних, підфакельних постах спостереження, відповідно до вимог РД 52.04.186-89 «Руководство по контролю загрязнения атмосферы» та інших стандартів вимірювань (ДСТУ EN, ISO), Постанови Кабінету Міністрів України від

14.08.2019 р. № 827 «Деякі питання здійснення державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря», прогнозних розрахунків очікуваного рівня вмісту забруднюючих речовин в приземному шарі атмосфери та інгалаційного ризику для здоров'я населення, що виконані згідно з діючими нормативно-методичними документами».

Внесено	Обґрунтування
«..... РД 52.04.186-89 « Р у к о в о д с т в о п о к о н т р о л ю з а г р я з н е н н я а т м о с ф е р ы »»	основний керуючий документ щодо контролю забруднення атмосфери, термін дії продовжено згідно з наказом ДСНС від 20.11.2024 р. №НС-1218 «Про внесення змін до Переліку»
«... в приземному шарі а т м о с ф е р и т а інгалаційного ризику для здоров'я населення...»	роз'яснення наведено вище під час обґрунтування п. 5.8

З метою врахування вимог чинних основних нормативно-правових актів та уніфікації використаних у ДСП №173-96 термінів згідно з Законом України «Про систему громадського здоров'я», пропонуємо п. 8.5. доповнити та викласти в наступній редакції:

«8.5. Заходи щодо охорони атмосферного повітря населених пунктів здійснюються відповідно до Законів України «Про охорону атмосферного повітря», «Про інтегроване запобігання та контроль промислового забруднення», «Про оцінку впливу на довкілля», «Про стратегічну екологічну оцінку», Державних медико-санітарних нормативів гранично допустимих концентрацій хімічних і біологічних речовин в атмосферному повітрі населених місць, затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я України від 10 травня 2024 року № 813, зареєстрованих в Міністерстві юстиції України 24 травня 2024 року за № 763/42108, Гігієнічного нормативу «Перелік речовин, продуктів, виробничих процесів, побутових та природних факторів, канцерогенних для людини», затвердженого наказом Міністерства охорони здоров'я України від 20 червня 2022 року № 1054, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 11 серпня 2022 року за № 910/38246, та інших правил та регламентів щодо безпеки середовища життєдіяльності та санітарно-епідемічного благополуччя населення, а також додатків 4-10, 12, 15 до цих Правил».

Також, керуючись нагодою, пропонуємо розглянути питання щодо внесення змін до п. 5.13 ДСП №173-96, у зв'язку з реформування умов землекористування, та в цілому, галузі містобудування в наступній редакції:

«Територія санітарно-захисної зони має бути розпланованою та упорядкованою. З боку сільбищної території необхідно передбачати двоярусну смугу зелених насаджень ізолюючо-фільтруючого типу. Озелененням

території СЗЗ можуть вважатися такі смуги, що розміщені вздовж огорожі підприємства, як на його території так і за межами».

Внесено	Обґрунтування
«Територія санітарно-захисної зони має бути розпланованою та упорядкованою. З боку сельбищної території необхідно передбачати двоярусну смугу зелених насаджень ізолюючо-фільтруючого типу. Озелененням території СЗЗ можуть вважатися такі смуги, що розміщені вздовж огорожі підприємства, як на його території так і за межами».	Положення викладено з урахуванням чинних Законів України: Земельний кодекс України, Про Державний земельний кадастр, що визначають умови землекористування та приватну власність на земельні ділянки, у тому числі на земельні частки (паї).

До того ж, п. 5.8, який повністю скасований у змінах проекту наказу, пропонуємо відновити, у зв'язку з європейським вектором розвитку України, а саме – згідно з виконанням вимог Угоди про Асоціацію з ЄС та імплементацією основних міжнародних Конвенцій, стратегій та Директив ЄС, зокрема – Орхуська конвенція, Конвенція про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті та протокол до неї Про стратегічну екологічну оцінку, Рамкова конвенція ООН про зміну клімату, Конвенція про транскордонне забруднення повітря.

Директиви та Регламенти ЄС, що стосуються планування та забудови, охорони довкілля наступні:

по містобудуванню: Регламент ЄС 2021/1058 про підтримку сталого міського розвитку, Директива 92/43/ЄЕС про врахування впливу на природоохоронні території при плануванні промислових об'єктів та визначенні буферних зон, Директива 2001/42/ЄС про оцінку наслідків окремих планів та програм для довкілля;

- **по охороні атмосферного повітря:** Директива 2010/75/ЄС від 24.11.2010 про промислове забруднення (інтегроване запобігання та контроль забруднення), Директива 2008/50/ЄС про якість атмосферного повітря та чистіше повітря для Європи, Директива 2008/1/ЄС про комплексне запобігання і контроль забруднення, Директива 1999/13/ЄС щодо обмеження викидів летючих органічних сполук, Директива 2004/107/ЄС стосується концентрації миш'яку, кадмію, ртуті, нікелю та поліциклічних ароматичних вуглеводнів у повітрі, Директива 2012/18/EU щодо контролю великих аварійних ризиків, Ди-

рективу 82/883/ЄЕС про контроль і моніторинг стану довкілля, пов'язаний з виробництвом двоокису титану, Директива 1999/13/ЄС про обмеження викидів летючих органічних сполук, що утворюються в результаті використання органічних розчинників у певних видах виробничої діяльності та на певних об'єктах, Директива 2011/92/ЄС про оцінку впливу окремих державних і приватних проєктів на навколишнє середовище, Директива 96/62/ЄС щодо оцінки та контролю навколишньої атмосфери, Директива 97/68/ЄС про наближення законодавства держав-членів щодо прийняття мір проти викидів газоподібних забруднювачів і твердих частин двигунами внутрішнього згоряння недорожніх пересувних джерел;

- **по управлінню відходами:** Директива 92/112/ЄЕС про процедуру гармонізації програм щодо зменшення та остаточної ліквідації забруднення, спричиненого відходами промисловості виробництва двоокису титану, Директива 2000/76/ЄС про спалювання відходів, Директива 2001/80/ЄС про скорочення викидів від великих спалювальних установок, Директива 78/176/ЄЕС про відходи індустрії виробництва двоокису титану;
- **по охороні водойм:** Директива 91/271/ЄЕС про очищення міських стічних вод, яка встановлює вимоги до збору, очищення та скиду міських стічних вод, Директива 2020/2184/ЄС про якість води, призначеної для споживання людиною;
- **по акустичному режиму житлової та громадської забудови:** Директива 73/350/ЄЕС про наближення законів держав-членів, що стосуються стандартів рівня шуму.

Відновлення зазначеного пункту є актуальним, оскільки сучасна законодавча та нормативна база України містить ратифіковані та імplementовані положення європейських документів щодо безпеки середовища життєдіяльності та санітарно-епідемічного благополуччя населення. Цей пункт пропонуємо викласти в наступній редакції:

«Х.Х У разі організації нових, невивчених за медико-санітарними показниками виробництв та технологічних процесів, а також будівництва (реконструкції) підприємств підвищеної небезпеки, що можуть несприятливо впливати на здоров'я населення та довкілля, розміри санітарно-захисних зон слід встановлювати у кожному конкретному випадку з урахуванням даних про ступінь впливу на умови життєдіяльності людини аналогічних об'єктів, які функціонують у державі та за її кордоном та відповідних розрахунків рівнів небезпеки».

Вик.: Олена ТУРОС (044) 292 13 36
Валентина МАХНЮК (044) 292 14 41
Валерій СТАНКЕВИЧ (044) 292 14 25
Аріна ПЕТРОСЯН (044) 292 13 67
Ірина КАКУРА (044) 292 14 25
Тетяна МАРЕМУХА (044) 292 13 67